
To hovedsaker i 70-åra, av Trond Hånsen

KAMP MOT VEST — EUROPEISK STORKAPITAL

EF-saka ble en kampsak for Nordens Klippe. Spørsmålet om norsk medlemskap må ha vært drøftet på et relativt tidlig tidspunkt innafor foreninga, og i 1969 dukket det opp som en parole i foreningens seksjon i 1. mai-toget. «Aldri EEC-medlemskap» het det.

Da saka ble aktualisert gjennom søknad om medlemskap og beststn no om folkeavstemning, gikk Nordens Klippe inn i motstandsarbeidet med stor styrke.

Ei gruppe EEC motstandere av fagorganiserte og skoleungdommer holdt i januar 1971 et uformelt møte for å diskutere det lokale arbeidet mot norsk tilslutning til EEC. Gruppa som bl.a. besto av Kurt Mortensen og Asmund Opponen fra Nordens Klippe, ble enige om å henvende seg til foreninga og be den ta et initiativ for å få dannet en aksjonskomite for Sør-Varanger.

At nettopp Nordens Klippe ble valgt som organisatorisk utgangspunkt, begrunner gruppa med foreningens organisasjonserfaring og kjennskap til hvilke organisasjoner og personer som kunne trekkes inn i arbeidet.

Nordens Klippe behandlet denne henvendelsen i styremøte 8.2. 1971. Da hadde allerede Kurt Mortensen holdt et foredrag på et foreningsmøte om fagbevegelsen og EEC, og møtet hadde valgt Asbjørn Larsen til representant til Folkebevegelsens seminar på LO-skolen. Det var også bestilt inn en del litteratur som diskusjonsgrunnlag på spisebodene ved bedriften. Aktiviteten i saken og forståelsen for den ser ut til å ha vært stor.

Det er således ikke til å undres at styret tok henvendelsen fra gruppa positivt opp, og innstilte overfor medlemsmøtet at man skulle ta initiativ til opprettelse av lokalt utvalg for bekjempelse av norsk medlemskap.

Medlemsmøtet den 15.2. ga også sin enstemmige støtte til initiativet, og det ble nedsatt et utvalg på seks medlemmer til å arbeide videre med saken. Utvalget bestod av Abjørn Larsen, Kurt Mortensen, Jarl Pettersen, Bernhard Amundsen, Arne Johansen og Willy Gøngæs. I mai sendte de ut et brev til fagforeninger, politiske partier, lag og enkeltpersoner som kunne tenke seg å støtte opprettelsen av en slik komite. Her gjorde de rede for Nordens Klippes arbeid med saken. Samtidig ble mottakeren bedt om å velge to representanter til en lokal aksjonskomite. Konstituerende møte ble satt til onsdag 19. mai, og Jarl Pettersen fra «Klippen» ble valgt til formann. Bildet av foreningens engasjement i EF kampen blir ytterligere forsterket når vi leser protokollen fram

mot folkeavstemningen. Saken dukker til stadighet opp på styre- og medlemsmøtene. Enten i form av søknader om økonomisk støtte (som uten unntak ble bevilget) eller i form av valg av representanter til sentrale mønstringer av EF-motstandere. Til en stormønstring i januar 1972, arrangert av Folkebevegelsens faglige utvalg og AUF, sendte «Klippen» fire mann med Jarl Pettersen i spissen.

Tilslutt i denne oversikten over tiltak fra foreninga må vi også nevne at det lokale utvalget av EEC fikk tillatelse til å bruke Nordens Klippes kontor som valgkampsenter for folkeavstemninga i 1972.

Når vi derfor ser tilbake på resultatet av denne folkeavstemninga for Sør-Varanger, hvor ca. 53 % stemte nei og 47 % stemte ja, er det all grunn til å gi Nordens Klippe en anerkjennelse og takk for det arbeidet som ble nedlagt. Det står som et lysende eksempel på hvilken rolle en aktiv samfunnsengasjert fagforening kan spille, og gir et perspektiv på den faglige kampen som peker utover kampen for «daglig brød».

Saken var nemlig den at et av hovedargumentene for tilslutning til EF, var at medlemskapet ville sikre ei framtidig velstandsøkning og gi tryggere arbeidsplasser. Utenfor EF ville store deler av norsk næringsliv komme i fare, het det. På lokalt hold ble det argumentert sterkt med at A/S Sydvaranger ville stå svært svekket utenfor fellesmarkedet. Ja, så svekket at det kunne bli på tale om å skrinlegge planene om bygging av pelletsverk II. Stilt overfor disse utsiktene virker det litt underlig at de fagorganiserte her gikk så sterkt imot medlemskapstanken. Det kan derfor være grunn til å se på hvilke argumenter Nordens Klippe selv la til grunn for sitt standpunkt. Disse finner vi — i alle fall delvis — i de uttalelsene og utredningene Nordens Klippe laget om spørsmålet.

Grunnplanet i fagbevegelsen, organisert i Folkebevegelsens faglige utvalg var en drivkraft i EF-kampen og talte LO-ledelsen og Roma midt i mot. Nordens Klippe var selvfølgelig tilknyttet dette utvalget og delte etter alt å dømme utvalgets syn på grunnlaget for motstanden. En innfallsport for å forstå Nordens Klippes holdning kan derfor være utvalgets faglig-politiske manifest. Dette manifestet la hovedvekten på faren for arbeidsledighet som «reguleringsmekanisme» og har liten forståelse for virkemidler i distriktpolitikken. Det pekte på den faren en integrering i europeisk næringsliv kunne skape for norsk fagbevegelses bestrebelser for utvidet demokrati i hverdagen, og det framhevet at internasjonal arbeidssolidaritet fra norsk side måtte bygge på solidaritet med de svake mot de sterke.

I en uttalelse fra medlemsmøte i Nordens Klippe 8.2. —71, var man oppmerksom på disse problemene. Her heter det:

Foreningen stiller seg solidarisk med de krefter i Norge som aktivt går imot norsk tilslutning til EEC.

Vi vil ikke være med på en politikk som legger norske nasjonale interesser under internasjonale storfinansielle trusler og umuliggjør en selvstendig politikk både på det økonomiske og sosiale område. Også på det rent politiske område vil medlemskap i EEC være en umulighet for den norske fagbevegelse med dens tradisjoner. Her i Finnmark, med de store kystfiskerier og det karrige jordbruk vil det bli særlig store vanskeligheter skal Romatraktatens prinsipper, spesielt med hensyn til fri etableringsrett, fri kapitaldannelse, e.t.c. gjelde.

Ut fra dette vil fagforeningen Nordens Klippe sette ned et utvalg for å ta initiativet til dannelse av en bredt sammensatt komite som har som oppgave på Folkebevegelsens grunn å lede arbeidet mot Norsk medlemskap i EEC.

Et annet viktig poeng for foreninga var å forsøke å påvise at den lokale argumentasjon om at en handelsavtale ville svekke A/S Sydvaranger, ikke holdt stikk. Kurt Mortensen holdt et foredrag for medlemmene der han gjorde rede for bergverksindustriens stilling innenfor eller utenfor EF. Han viste til at det ikke var og ikke kom til å bli noen tollbelastning for industriens produkter utenfor EF, og at arbeidsgiverens argumenter om tollfritt gruveutstyr ikke ville få noen virkning da mesteparten av gruveutstyret ble levert fra USA og Sverige.

En fordel som ble holdt fram ved medlemskap var Kull og Stålunionens målsetning om regulering av produksjonen. Mortensen viste her til at unionen egentlig sto maktesløs på dette området og konkluderte med at dette forholdet, og det faktum at tollfrihet ville ha liten eller ingen betydning for norske råmalmprodusenter, gjorde spørsmålet om medlemskap betydningsløst for bergverksnæringa.

En rapport fra AIKs utredningsgruppe til Nordens Klippe konkluderer med noenlunde det samme:

«A/S SYDVARANGERS PRODUKSJON ER
TRYGG GJENNOM HANDELSAVTALE MED EF.»

Det er liten grunn til å tvile på at denne argumentasjonen hadde god gjennomslagskraft blandt de fagorganiserte i Kirkenes, og det var et vesentlig bidrag til den lokale debatten. Her finner vi kanskje den viktigste grunnen til at arbeiderne ved verket kunne stå imot presset og heller ta standpunkt til de prinsipielt viktige spørsmålene ved EF-medlemskap.